

Lišejníky – průkopníci života

(z časopisu **Naše příroda 1/2021** – upraveno, zkráceno)

Lišejníky tvoří potravinovou základnu pro mnoho bezobratlých živočichů a mnohdy jim poskytují i úkryt. Také obratlovci si na nich rádi pochutnají – v severních oblastech jsou důležitou složkou potravy pro obrovská stáda sobů, která by bez nich nebyla schopna přežít dlouhé zimní období. Množství spasené lišejníkové biomasy za jeden rok je pro středoevropana těžko představitelné – podle vědeckých pozorování a výpočtů to činí 10 000 000 tun.

Lidé využívají lišejníky již odedávna.

Pigmenty lišejníků se používají jako barviva k barvení látek, ovšem nejnámější bude asi výroba lakmusu. Lakmusové papírky se používaly (a ve školách občas ještě používají) jako acidobazické indikátory. V praxi jsou dnes však většinou nahrazeny elektronickými pH-metry.

Větvičník slívový je v kosmetice používán již od dob egyptských faraonů a jeho význam v tomto odvětví nepoklesl dodnes. Používá se jako nosič vůní při výrobě parfémů a ročně se ho spotřebují tisíce tun.

Léčivé účinky jsou již velmi dlouho známé například u pukléřky islandské, jejíž stélka obsahuje kyselinu fumarprotocetrarovou, používanou k léčení katarů dýchacích cest a proti kašli. V nedávné době byly objeveny i protirakovinné účinky některých lišejníků.

Ale podívejme se i na jejich užití tradiční:

Stélkami dutohlávek a vousatců utěšňovali lidé spáry ve stěnách roubených stavení, aby jim neunikalo cenné teplo, usušené stélky se používaly jako zápalné hubky nebo i jako palivo, dávno před vynalezením „pempřek“ udržovaly matky zadečky svých nemluvňátek v suchu pomocí stélek provazovek, v době nouze se rozemleté lišejníky přidávaly do mouky, nebo se z některých druhů přímo pekl chléb.

Najdi v textu:

- 1, Která zvířata snědí nejvíce lišejníků a jaké je to množství za rok?**
- 2, K čemu tradičně používali lidé lišejníky?**
- 3, Od jaké doby a k čemu se používá lišejník s názvem větvičník?**
- 4, Jak se jmenuje lišejník, který má v sobě látky účinné proti kašli?**
- 5. Označ si v textu barevně slova, která jsou cizího původu, a nerozumíš jim.**